

UNIREA PRINCIPATELOR OGLINDITĂ ÎN „TEMESVARER ZEITUNG“ (1859)

de AUREL ȚINTA

Unirea Principatelor, amplu discutată în diplomația europeană, a fost întâmpinată cu ostilitate de către cercurile conducătoare din Austria, care vedeau în constituirea unui stat național român o piedică în calea planurilor lor expansioniste. Cercurile politice habsburgice au întrebuițat toate mijloacele să combată Unirea Țării Românești cu Moldova¹. Presa oficială din Imperiul habsburgic a dus o campanie susținută împotriva Unirii. Ziarul „Temesvarer Zeitung“ ocupă un loc însemnat în campania reacționară antiunionistă care se ducea în acea vreme. Judecînd după spațiul ocupat în coloanele ziarului, relatările cu privire la Principatele Romîne sînt tot atît de frecvente ca și cele care privesc pregătirile pentru războiul Franței și Piemontului împotriva Austriei, în primele luni ale anului 1859. Departe de a relata eoul pe care luptele pentru Unire l-au avut în sînul maselor din Banat, ziarul nu lasă să transpire nici măcar un indiciu cît de mic în această privință. Ori, nu este posibil ca evenimentele din Moldova și Țara Romînească din preajma Unirii să nu fi interesat și burghezia, și mai ales masele de muncitori și țărani romîni din Banat și să nu fi determinat o atitudine favorabilă a acestora față de lupta pentru Unire². Un indiciu în acest sens se observă și din dispozițiile pe care Comandamentul General din Timișoara le dă cu privire la eliberarea pașapoartelor. Într-o circulară din 2 iunie 1859, Comandamentul General Bănățean ordonă că, avînd în vedere situația existentă în Principate și Serbia, să se acorde o atenție deosebită eliberării pașapoartelor, mai ales atunci cînd scopul călătoriei solicitantului nu este arătat clar sau există suspiciuni în privința antecedentelor politice sau de natură polițieneas-

¹ Pentru atitudinea dușmănoasă a Imperiului habsburgic față de lupta poporului român, vezi Dan Berindei, *Rapoartele consulatului Austriei din Iași (1856—1859)*, București, 1959 (vol. II din *Documente privind Unirea Principatelor*).

² Pentru eoul Unirii în Transilvania vezi: Șt. Pascu, *Ecolul Unirii Țării Românești, și Moldovei în Transilvania*, în *Studii privind Unirea Principatelor*, București, 1960, pp. 451—466; C. Göllner, *Ecolul Unirii Principatelor în presa germană din Transilvania*, loc. cit., pp. 467—476; A. Mesrobeanu, *Ecolul Unirii Țărilor Romîne în presa transilvăneană*, în *Studii și cercetări științifice*, Iași, Istoric. X, 1959, fasc. 1—2, pp. 175—185.

că¹. În mod special, se dispune urmărirea mișcărilor cetățenilor sosiți din Principate, din Franța și din Italia. Cetățenii sosiți din Principate sînt deci considerați de către autoritățile habsburgice tot atît de periculoși ca și cei veniți din Franța și Italia, cu care Austria era în război. Autoritățile habsburgice cunoșteau ostilitatea covârșitoarei majorități a populației din Banat și o simțiseră pe propria lor piele în 1848/49, cînd românii din Banat luptaseră alături de revoluționarii unguri împotriva jugului habsburgic. Era de temut pentru habsburgi o agitație din partea unor anumiți „cetățeni sosiți din Principate“ care ar fi găsit răsunset în sînul maselor din Banat, cu atît mai mult cu cît în primăvara anului 1859 se duceau tratative în Principate cu generalul revoluționar Klapka, emisarul lui Kossuth, îndreptate împotriva Austriei, în momentul cînd aceasta era atacată de Franța și Piemont în Italia.

Atitudinea ostilă a Habsburgilor față de Principatele Unite, în special în prima jumătate a anului 1859, reiese și din corespondența dintre Consulatul austriac din București și Comandamentul General Bănățean. Într-un raport din 30 martie 1859², agenția consulară austriacă din București arată că „în prezent nu este în legături oficiale cu autoritățile romînești“. Întreruperea legăturilor se datora refuzului Austriei de a recunoaște îndoita alegere și de a accepta titlul de Principatele Unite. Autoritățile habsburgice din Banat urmăreau cu multă atenție evenimentele din Principate și domnia lui Cuza, nutrind speranțele unor schimbări. Un raport al comandantului de cordon al Dunării de Jos din Orșova Veche, cu data de 6 noiembrie 1859, către Comandamentul General Provincial, spune: „Căderea așteptată a ministerului Crețulescu în Țara Romînească este acum un fapt îndeplinit; s-a format un nou guvern sub președinția lui Ion Ghica, fostul principe de Samos, care ar fi rîvnit tronul valah... Acest Ghica s-ar bucura de deosebită favoare a Porții, ceea ce susține speranța boierilor că domnia principelui Cuza, care tot mai zăbovește cu plecarea lui la Constantinopol, să nu fie de lungă durată. Pe de altă parte, principele Cuza ar tinde la înmulțirea miliției țării și ar fi aprobat în ultimul timp o mare avansare în armată, ceea ce a avut ca urmare că fiecărei companii a miliției grănicerești i-au fost repartizați cite 4 ofițeri“³.

Atît din presă cît și din documente reiese interesul cercurilor conducătoare habsburgice față de speranțele boierimii reacționare din Principate, care considerau Unirea și domnia lui Cuza ca ceva netrainic. Un raport al comandantului cordonului Dunării de Jos, din 22 noiembrie 1859, arată că boierii din Țara Romînească refuză plata impozitului introdus de Cuza și cunoscut sub numele de „capitație“, că se formează ministerul Ghica și că „boierii speră că domnia lui Cuza va fi de scurtă durată“⁴.

¹ Arh. St. Timișoara, fond. 1, dos. 701/1859.

² *Ibidem*, dos. 724/1859.

³ *Ibidem*, fond. 1, dos. 725/1859.

⁴ *Ibidem*, dos. 724/1859.

Atît documentele cit. și ziarul amintit mai sus nu aduc nici o informație asupra atitudinii populației din Banat față de lupta pentru realizarea Unirii, în schimb expun pe larg evenimentele din Moldova și Țara Romînească, interpretîndu-le însă prin prisma intereselor cercurilor conducătoare austriece, sau subliniindu-le cu o nuanță de ironie, încercînd să micșoreze importanța lor.

Correspondenții din Iași și București ai ziarului „Temesvarer Zeitung” au fost martori oculari ai evenimentelor din acel timp și relatările lor — deși de obicei dușmănoase — aduc mărturii interesante, multe din ele confirmate de către documentația cunoscută.

După sutele de articole și relatări apărute în cursul anilor 1856—1858 referitoare la Principatele Dunărene, ziarul publică informații asupra situației politice din Moldova și Țara Romînească înainte de alegerea domnitorului.

Correspondentul din Iași al ziarului timișorean, sub titlul: *Les extremes se touchent*¹, încearcă să zugrăvească situația politică din Moldova „sub faimoasa căimăcămie actuală” în care „toți poruncesc și nimeni nu vrea să asculte, așa că domnește cea mai comodă anarhie”. Aprecierea viza pe cei doi caimacami unioniști, Anastase Panu și Vasile Sturza, care se aflau în conflict cu al treilea caimacam, Ștefan Catargiu, susținut de către Austria și Turcia. Acesta, după cum se știe, nu respecta procesul-verbal din 20 octombrie 1858 și nu se supunea hotărîrilor majorității căimăcămiei. Acțiunea sa era susținută de Austria, care considera ca ilegale dispozițiile luate de către căimăcămie cu majoritate de voturi. Vorbînd despre aceste dispoziții, correspondentul din Iași afirmă că „consulul general austriac a fost primul care a combătut în mod serios și respectuos [sic!] aceste încălcări și uzurpări ale căimăcămiei”. Amestecul consulului austriac urmărea să accentueze disensiunile din sînul căimăcămiei moldovene și să pună cit mai multe piedici luptei pentru Unire căutînd a specula orice nemulțumire, recurgînd chiar la denaturarea realității. Fără a ține seama de dorința maselor, conduse de forțele progresiste din Moldova, pentru realizarea Unirii, articolul amintit atacă pe C. Hurmuzachi, redactorul ziarului „Constituționalul”, înfățișîndu-l ca „totdeauna credinciosul Sancho Panza a don quijoților unioniști”. Se poate deduce de la început că correspondentul din Iași al ziarului era cineva din personalul consulatului austriac, care interpreta evenimentele în conformitate cu interesele Austriei habsburgice, căutînd să înfățișeze pe unioniști în mod cu totul denaturat, desprîși de realitate.

Această tendință de denaturare și minimalizare a atitudinii unioniștilor a fost sprijinită de elementele reacțiunii interne, care căutau să nege patriotismul progresiștilor moldoveni. O știre din Iași, trimisă la 17/29 decembrie 1858², arată că a apărut o ilustrație satirică cu

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1853), nr. 2 (4 ianuarie).

² *Ibidem*, nr. 5 (8 ianuarie).

titlul : *Une passion de la chasse entre père et fils*, ce zugrăvea criza politică în felul următor : „Într-o apă înoată 68 de pești (numărul deputaților). Pe un mal stă Mihail Sturza cu fața veselă și liniștită aruncînd cu ambele mîini o grămadă de vergi de undiță la ale căror capete sînt legate ca momeală, pungi cu cite 5 000—6 000 de ducăți. Pe cealaltă parte a malului stă furios și cu înfățișare înspăimîntătoare Grigore Sturza, în costum turcesc, cu o mină îndreptată energic spre pești și în alta ținînd cunoscutul său crez politic. Înapoia lui se zărește Hurmuzachi ca ministru în spe, ținînd un mare portfeuille. Peștii care își mișcă voios corpul prin apă, umblă să înșface grabnic momeala de aur a lui Mihail Sturza“. Dacă această ilustrație satirică, care circula prin Iași, arată într-adevăr lupta între tată și fiu pentru domnia Moldovei, promisiunile și mijloacele pe care încercau să le folosească pentru atingerea scopului lor, ea falsifică realitatea căutînd să înfățișeze pe toți deputații ca oameni corupți. Atitudinea corectă și patriotică a majorității deputaților, care au respins propunerile murdare ale lui M. Sturza, este atestată și de consulul francez Victor Place la 5 ianuarie 1859¹, fapt care infirmă cele susținute, cu privire la deputați, în ilustrația amintită.

Referitor la comportarea deputaților progresiști ai Moldovei este elocventă relatarea unui corespondent al foii timișorene din București de la 19/31 ianuarie, întocmită în baza informațiilor pe care le primise din Iași ; „Dl. Kogălniceanu — scrie corespondentul — este conducătorul partidului liberal. Mihail Sturza, în dorința lui de a ajunge la tronul principatului, voi să-l cîștige de partea sa. El îi oferi 130 000 de ducăți dacă îi sprijină candidatura și reușește alegerea sa ca domn. Kogălniceanu nu este bogat și acea sumă l-ar fi făcut bogat ; Dar nu, Sturza a fost cel tras pe sfoară. Kogălniceanu s-a apropiat de el. atît cît să obțină o asigurare scrisă obligatorie, asupra acelei oferte. Este cunoscut că în hotărîri a lucrat împotriva lui M. Sturza și pentru Cuza“. „După terminarea alegerilor — continuă corespondentul, adăugînd o informație neconfirmată de alte izvoare — el păși înainte și spuse : Ca să cunoașteți că eu cuget cinstit și am urmat cu credință convingerile mele, vă arăt aici negru pe alb ce bogăție mi-a promis Sturza dacă i-aș fi dat votul meu și al partidei mele. Aceasta a produs o senzație imensă, entuziasm...“². Autorul corespondenței nu uita să arunce, de cite ori putea, cite o apreciere nejustă și dușmănoasă asupra întregului popor, pe care îl consideră lipsit de scrupulozitate „la acceptarea unei asemenea avuții“. El nu vede prăpastia ce exista între masa mare a poporului care trudea din greu pe moșile boierești și cea pătură venală și coruptă care trăia prin exploatarea lui. Cu atît mai mult se reliefează personalitatea acelor figuri înaintate care încercau să rupă cu moravurile clasei din care făceau parte.

¹ A. D. Xenopol, *Istoria Romînilor*, ed. a III-a, București, 1930, vol. XII, pp. 294—295.

² „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 31 (9 februarie).

Alte știri din Iași dau rezultatul alegerilor de deputați pentru Adunarea electivă a Moldovei, menționându-se cărei grupări aparține fiecare deputat; cu această ocazie se arată că M. Sturza poseda în Moldova bunuri care îi aduceau un venit anual de 75 000 de ducați. În continuare se transmite informația că a apărut o broșură de 200 de pagini a francezului Vaillant, care în esență susținea că moldovenii își vor putea îndeplini misiunea, dacă vor alege ca domn pe Grigore Sturza. Broșura a trebuit să fie bine finanțată de amintitul pretendent la tron¹.

O corespondență din Viena din 27 decembrie/8 ianuarie 1859², publicată în „Ostdeutsche Post” și reprodusă în „Temesvarer Zeitung”, vorbește despre situația politică din Țara Românească. După ce prezintă rezultatul alegerilor din Moldova, arată că era de așteptat ca viitoarea adunare a Moldovei să facă propuneri în legătură cu Unirea Principatelor și că era în afară de orice îndoială ca această „nouă expresie a dorinței poporului să găsească sprijin aici, colo”. Trecând la situația din Țara Românească și susținând poziția reacționară a căimăcămiei, autorul subliniază „sfortările” căimăcămiei de a urma „cu scrupulositate” prevederile Convenției de la Paris și ale firmanului sultanului. Cu această ocazie se dau informații referitoare la interpretarea legii electorale relativ la cens. Conservatorii susțineau că, pentru a fi ales, averea înscrisă trebuia să fie constituită din proprietate funciară, în timp ce liberalii radicali arătau că e suficient ca să conștie din bani, pentru a spori numărul participanților la alegeri. Autorul corespondenței susține punctul de vedere conservator, motivând că în al doilea caz diferiți „agitatori lipsiți de avere” ar putea să devină reprezentanți ai poporului. În continuare arată că aceste interpretări vor pătrunde și vor frământa cercurile largi și că e de prevăzut același rezultat al alegerilor ca și în Moldova.

Victoria unioniștilor în alegeri îngrijora mult cercurile conducătoare austriece. O corespondență din Viena din 10 ianuarie (stil nou)³ aprecia această victorie ca o complicație grea, „care nu poate fi deslegată fără intervenție străină”. Desigur, Austria ar fi fost dispusă pentru o asemenea intervenție, care nu putea fi decît de natură militară, și ar fi făcut-o pe cont propriu, dacă nu i se impunea o anumită prudență, determinată de atitudinea Rusiei favorabilă Unirii, și de pregătirile de război ale Franței și Piemontului.

Lupta între conservatori și liberali se ducea și în jurul problemei censului și a înscrierii în listele electorale. O hotărîre a tribunalului Ilfov⁴ în favoarea lui V. Boerescu, C. A. Rosetti și Cezar Bolliac, care cereau înscrierea în listele electorale, a fost anulată de caimacamii Manu și Băleanu, susținători ai candidaturii lui Gh. Bibescu. Al treilea

¹ Este vorba de *Glasul poporului, glasul lui Dumnezeu*, care n-are însă decît 37 de pagini.

² „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 7 (11 ianuarie).

³ *Ibidem*, nr. 9 (13 ianuarie).

⁴ *Ibidem*, nr. 8 (23 ianuarie).

caimacam, I. A. Filipescu, care conducea departamentul justiției, nu s-a alăturat procedurii colegilor săi, ci și-a înaintat demisia; aceasta atît ca un sprijin acordat celor trei liberali radicali, cît și ca un act împotriva celor doi caimacami cu care el intrase în conflict.

Alegerea lui Al. I. Cuza în Moldova. O corespondență din Iași din 1/13 ianuarie¹ 1859 relatează evenimentele din Adunarea electivă a Moldovei la care se pare că ziaristul a participat, însoțind pe consulul austriac. Relatările lui sînt pline de ironie la care recurge pentru a-și ascunde decepția produsă de eșecul înregistrat de către uneltirile austriece. „În ziua de 9 a acestei luni — relatează el — s-a deschis Adunarea. Ar fi nedrept să-i facem căimăcămiei imputarea că nu a considerat această zi ca o zi de sărbătoare, căci, în sfîrșit, și-a văzut toate intrigele și uneltirile încununute de succes“. Corespondentul, care susținea pe reacționarul Ștefan Catargiu, consideră în mod nejust drept intrigi și uneltiri măsurile legale luate de către ceilalți doi caimacami unioniști, cînd în realitate aceștia se aflau pe drumul dorinței moldovenilor. „Mai multe zile înaintea anunțării programului oficial — continuă autorul — care urma să pună în scenă spectacolul de sărbătoare, artileristii trebuiau să anunțe în orele de dimineață (în zori), înalta semnificație a acestei zile pentru fericirea moldovenilor“. Se vede cum ziaristul, atunci cînd nu are nici un argument împotriva unioniștilor, recurge la ironii nereușite, căutînd ca prin aceasta să scadă deosebita importanță pe care evenimentele din acele zile le-au avut în dezvoltarea poporului nostru. Aceste relatări ale autorului — scrise cu cerneala consulatului austriac — urmăresc să înfățișeze ca o punere „în scenă a spectacolului de sărbătoare“ actul măreț al Unirii, expresie a dorinței arzătoare a poporului. „Urmează apoi — continuă el — părăzi militare, liturgii solemne, apoi iarăși 101 lovituri de tun, muzică, prezentări de arme, seara iluminată și focuri de artificii. La ora 10^{1/2} a avut loc în aceeași sală a palatului principelui, unde mai înainte s-a ținut Divanul ad-hoc, deschiderea Adunării de către președintele de vîrstă Rosetti-Bălănescu. Mitropolitul, care a fost invitat la deschidere și căruia, după Convenție, îi revenea scaunul prezidențial, și-a scuzat absența (care e explicabilă ca urmare a protestului său împotriva alegerilor) printr-o indispoziție trecătoare. Sala era tixită și se putea intra numai pe baza unei cărți de intrare. Toți consulii au primit invitații scrise, și trebuie să observăm, pe lângă aceasta, că invitația consulului austriac nu era prevăzută cu sigiliul „Principatele Unite“, pe care căimăcămia îl întrebuința întotdeauna cu plăcere. Cei mai mulți deputați au apărut în frac, consulii și adjutanții principilor în uniforme de gală, iar în galerie o frumoasă ghirlandă de doamne. La intrarea în holul palatului ne-a făcut impresia că mergem la debaterile unui grandios proces de înaltă trădare: toate coridoarele, antreurile, ferestrele, ușile, scările,

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 19 (25 ianuarie).

aproape fiecare treaptă erau ocupate de polițiști și militari cu baioneta la armă. De ce și împotriva cui au fost luate toate aceste măsuri de precauție — căci poporul privea cu un calm stoic această agitație — nu am putut afla“.

Alte informații se dau privind complotul uneltit de Grigore Sturza cu ajutorul unor poloni; uneltele acestuia urmăreau să pătrundă cu forța în Adunare și să constrângă pe deputați să proclame ca domn pe cel care le plătea soldele¹. Aceștia serviseră înainte în armata turcească, fiind comandați de Murad-bei (Wierzbicki)².

După cum relatează o corespondență din Viena, Murad-bei fusese adjutantul lui Muhlis-Pașa (Grigore Sturza). Aceeași corespondență relatează în continuare că complotiștii aveau ramificații în diferite orașe și urmăreau ca să înceapă o răscoală la Focșani, unde se aflau circa 300 de polonezi, să cheme poporul la arme, și la nevoie să lupte, pentru a-l proclama pe Muhlis-Pașa ca domn al ambelor principate. Complotiștii au fost arestați, Grigore Sturza a fost pus sub supraveghere și i s-a fixat deocamdată arest la domiciliu — ceea ce nu corespunde însă adevărului — urmînd ca legea să-și urmeze cursul. Autorul remarcă semnificația evenimentelor: „cînd în anul 1848 partidul revoluționar, în rîndurile căruia se afla Al. I. Cuza, a fost bătut, pedepsit, urmărit, izgonit din țară, toate acestea au fost executate de același Muhlis-Pașa (Grigore Sturza) în numele tatălui său care era domn al Moldovei. pe cînd acum, el, (zece ani mai tîrziu) a urzit un complot ce a fost strivit de Cuza ca domn“.

În continuare, autorul dă detalii privind contestațiile ridicate în prima ședință, cu privire la alegerile din diferite județe. Ședința a doua s-a deschis la 31 decembrie 1858/12 ianuarie 1859 într-o mare îmbulzeală a publicului³. Locurile rezervate consulilor au rămas libere. După ce descrie începutul ședinței, autorul se oprește mai mult asupra contestației ridicate împotriva alegerii ca deputat a lui Hurmuzachi: „Pannaito Casimir urcă la tribună și încep un foarte răutăcios discurs împotriva alegerii deputatului Hurmuzachi și mai ales împotriva indigenatului în Moldova a acestuia. În timpul discursului său a fost chemat la ordine. Deputatul Iepureanu, unul dintre conducătorii de frunte ai partidului unionist, replică atacurilor lui Casimir“. După puțin timp vorbi de la tribună Kogălniceanu — după relatarea autorului — astfel: „Cînd în 1848 mulți din noi, ca exilați sau fugari, rătăceam încolo și încoace în străinătate, Hurmuzachi și familia sa, în Bucovina, a deschis ospitalier ușile sale celor fără patrie; prin aceasta Hurmuzachi a devenit nu numai moldovean ci și român; Hurmuzachi a fost primul care de la această tribună a vorbit despre autonomia țării noastre și

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 29 (6 februarie); nr. 32 (10 februarie); nr. 33 (11 februarie); nr. 40 (19 februarie). Pentru acest complot vezi: G. h. Duzinchievici, „Beizade Grigore Sturza și Polonii”, București, 1941.

² Grigore Sturza protestează împotriva acestei acuzații printr-o scrisoare în Steaua Dunării.

³ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 19 (25 ianuarie).

pentru aceasta el este nu numai moldovean ci și român“. „Mai departe, crede iscusitul orator, că cu toate că el e opozantul lui politic, însă ce e drept, trebuie să rămână totdeauna drept! Acestei cuvîntări i-au urmat aplauze furtunoase, iar propunerea lui Casimir a căzut“.

În relatările sale, autorul insistă de asemenea asupra contestației împotriva lui Grigore Sturza. „După aceasta a venit în discuție alegerea prințului Gr. Sturza, Referentul comisiei își fondă contestația prin faptul că acesta ar fi încă general de divizie turc, și după Regulamentul Organic nu poate exercita nici un drept politic în țara sa. Prințul arată că, încă în luna septembrie, a trimis la Constantinopol demisia sa din postul de general și, cu toate că a telegrafiat de nenumărate ori, a fost zadarnic, așa că el așteaptă și azi eliberarea sa; el crede că aceasta nu poate fi o piedică serioasă în alegerea sa ca deputat. Foarte bătător la ochi și semnificativ a fost că tocmai Dl. Panu (caimacamul) și Cuza (locșiiilor de hatman), ambii conducători ai partidei unioniștilor și adversari zeloși ai lui Grigore Sturza, au vorbit atît de convingător și înfocat pentru el, încît la votare, din 52 de voturi s-au pronunțat pentru validare majoritatea eclatantă de 34 de voturi. Considerăm o apropiere adevărată între radicali și prințul Grigore ca imposibilă; ca posibilă însă considerăm că cochetăriile acestea de moment ale unioniștilor, trebuie să fie o socoteală cuminte ca să împiedice o eventuală fuziune între tată și fiu“.

În corespondențele următoare se prezintă dezbaterile Adunării și alegerea ca domn în Moldova a lui Al. I. Cuza.

Se arată că, înainte cu o zi, consulii Rusiei și Franței cunoșteau rezultatul alegerilor, și în consecință au avut timp suficient să informeze guvernele respective și să primească instrucțiuni. „Rusia și Franța — continua corespondentul — au fost primele care, prin consulii respectivi, au felicitat pe noul domnitor și deci recunoașterea alegerii de către Poartă nu se va lăsa mult așteptată“. Aceasta este o nouă mărturie contemporană, care confirmă poziția favorabilă și sprijinul dat Unirii de către Rusia și Franța. O altă informație trimisă din Iași la 20 ianuarie (1 februarie 1859¹ arată — cu ură ascunsă sub ironie — că A. Panu și M. Kogălniceanu au fost invitați la București de către „prietenii lor de idei“ din Valahia „ca să pună în scenă reprezentația“, calificîndu-l pe Panu ca un „aranjor norocos“, iar pe Kogălniceanu ca „un cunoscut artificier (fabricant de focuri de artificii)“. Lăsînd la o parte aprecierile și epitetele autorului, această informație se adaugă celorlalte mărturii contemporane, care arată comunitatea de acțiune a frunțașilor unioniști din cele două principate.

Alegerea lui Al. I. Cuza în Țara Romînească. Corespondențele din București, spre deosebire de cele din Moldova, sînt mai detaliate și mai bogate. Aceasta denotă importanța pe care o avea pentru Austria modul

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 23 (29 ianuarie).

cum urmau să se desfășoare alegerile din Țara Românească cât și rezultatul lor.

„Alegerea domnului în Țara Românească este așteptată cu multă încordare — arată autorul — chiar și de germani, care sînt oprîți de a participa la viața politică și care speră să se învioreze sezonul mort al comerțului și meseriilor“. Vorbind despre recunoașterea de către caimacami a sentinței tribunalului Ilfov, pe care aceștia o anulaseră inițial, sentință prin care C. A. Rosetti era trecut în listele electorale și căpăta șanse a fi ales deputat, explică ciocnirile între acesta și caimacami prin faptul că : „C. A. Rosetti, editorul și redactorul «Romînu-lui» este un publicist care minuieste o limbă pe atît de elegantă pe cît de viguroasă și a cărui filipice tunătoare fac ca desigur să se îndrepte asupra lui mînia celor puternici“¹. Acest fel de a prezenta realitatea este tipic pentru corespondenții austrieci de la Iași și București : cu toate că ei își dau seama de conținutul acestor lupte. Pe linia intereselor monarhiei absolutiste habsburgice, ei caută să denatureze sau să estompeze realitatea pe care o prezintă nu ca o luptă a forțelor progresiste împotriva reacțiunii interne și externe, ci ca o ciocnire de interese personale, ambiții, adversități etc. Atunci cînd își dau seama de puterea forțelor progresiste sprijinite de mase, ei caută ca prin diferite prezentări, comparații sau paralele nepotrivite, îmbrăcate într-o ironie publicistică să întunece figurile luminoase ale conducătorilor progresiști. O asemenea comparație, printre multe altele de acest gen, o face corespondentul din Iași relativ la Kogălniceanu². „Eu v-am povestit odată — spune corespondentul — că Principatele redau o copie fidelă a modei, moravurilor, etichetei și șarlataniei (*Charlatanerien*) «marei națiuni». Cea mai nouă dovadă pentru aceasta : francezii îl au pe Lamartinul lor, moldovenii pe Kogălniceanul lor. Francezii au deschis din patriotism pentru marele lor om de stat și literat o listă de subscripție pentru acoperirea datoriilor lui ; și aici Dl. Kogălniceanu este de asemenea un mare om de stat și ca literat, desigur, nu poate fi lipsit de datorii ; astfel ne găsim în situația ca recunoșcătoarea națiune moldoveană, urmînd exemplul celei mari, să deschidă de asemenea o subscripție pentru Dl. Kogălniceanu, și e de dorit ca această frumoasă și patriotică idee să se realizeze și nu ca în Franța să poată fi îndată oprită. După cum auzim, pentru acest scop Dl. Alcaz a subscris imediat 1 000 de ducați și Dl. Cosadini 500. O grata patria ! trebuie să strige Dl. Lamartine de ceea parte a Rinului“. Nici nu ne putem aștepta ca articolele publicate în presa austriacă să elogieze pe uniuniștii pe care politica habsburgică și uneltele lor din Principate îi combăteau cu atîta înverșunare.

Situația din Țara Românească în timpul alegerilor pentru Adunare e prezentată ca plină de semne de întrebare. Se prevede că conservatorii vor fi în minoritate. O știre interesantă care reflectă interesele de

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 26 (2 februarie).

² *Ibidem*, nr. 25 (1 februarie).

cîștig ale oamenilor de afaceri străini din București este aceea, pe care autorul o ia din aceste cercuri, că „pentru bunul mers al lucrurilor partida național liberală trebuie să învingă ; există însă teama că dacă ar fi ales la tron un *homo novus*, mulți mari și bogați boieri vor părăsi țara și vor consuma în străinătate veniturile lor“¹. Formarea unei piețe unice și intensificarea schimbului ca urmare a Unirii era privită deci favorabil și de unele cercuri de afaceri ale străinilor, în tendința de a realiza cîștiguri cît mai mari.

O știre deosebit de interesantă este dată de o corespondență din Iași² din 15/27 ianuarie, deci cu zece zile înaintea alegerii domnului în Țara Romînească, care comunica printre altele : „se zvoneste din București, că acolo circulă ideea ca să-l propună pe Alexandru Ioan I pentru alegere“. Dacă zvonul ajunsese în Iași pînă la 15/27 ianuarie, înseamnă că el exista încă înainte de această dată la București. Această informație este o altă dovadă că alegerea din Țara Romînească nu a fost un act de circumstanță, o soluție născută în ședință secretă pentru a evita anumite ciocniri, ci o idee care circula în rîndul forțelor înaintate ale vremii.

Relatările corespondentului din București al ziarului timișorean sînt mai amănunțite, arată frămîntările maselor și rolul pe care acestea l-au avut în zilele alegerii domnitorului în Țara Romînească.

Conservatorii își uniseră forțele pentru a susține candidatura lui Gh. Bibescu, care se întorcea din străinătate prin Brașov în ziua de 23 ianuarie/4 februarie, fiind așteptat cu nerăbdare de către susținătorii candidaturii lui. „Prezența sa în București — arată corespondentul — va contribui să liniștească acea parte a populației care este pentru dezvoltarea în ordine a Țării Romînești“³. Prin dezvoltarea „în ordine“ ziaristul înțelegea menținerea puterii de către boierimea reacționară, dușmană Unirii, ceea ce era pe linia intereselor austriece. Împotriva acestora se ridicau forțele progresiste și în primul rînd masele, care erau hotărîte să realizeze Unirea.

Știrile din București cu data 18/30 ianuarie arată că existau semnele izbucnirii unor frămîntări : „Pentru joia următoare, 3 februarie, există teama izbucnirii unor tulburări. Începem să credem că aici e opera «roșilor»... E de temut capete înșingerate joi“⁴. Vorbind despre aceasta, autorul caută să arunce epitețe, deosebit de injurioase la adresa acelor progresiști înflăcărați ce aveau legătură cu masele pe care le conduceau în lupta pentru înfăptuirea Unirii. „Cîțiva țicniți — scrie acesta cu ură — s-au desprins din partidul liberal. Se poate într-adevăr spune : desprins căci trunchiul mare al partidului liberal nu ține cu ei, și conducătorii cu vază al acestuia au vorbit cu dezaprobare despre planurile ce întrec măsura ale acelor urzitori de tulburări“⁵. Sub „urzitori de tulburări“

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 29 (6 februarie).

² *Ibidem*, nr. 29 (6 februarie).

³ *Ibidem*, nr. 31 (9 februarie).

⁴ *Ibidem*, nr. 29 (6 februarie).

⁵ *Ibidem*, nr. 31 (9 februarie).

se înțelegea cea mai înaintată parte a burgheziei din Țara Românească, a cărei tactică nu era pe placul virfurilor burgheziei, care, în fond, se temea de lupta maselor. În împrejurările de atunci, când pe plan extern se îndreptau numeroase atacuri împotriva Unirii, mai ales din partea Austriei, iar pe plan intern forțele reacționare, susținute de Austria, se organizau, în jurul lui Gh. Bibescu, partea progresistă a burgheziei vedea că în aceste momente hotărâtoare pentru dezvoltarea ulterioară a Principatelor, numai intervenția energică a forței maselor populare era hotărâtoare în înfăptuirea Unirii.

Participarea maselor la lupta pentru Unire este relatată de multe ori de către acest corespondent austriac, martor ocular al evenimentelor. Vorbind despre pregătirea luptei pentru invalidarea alegerii prin fraudă a unor conservatori arată că: „pentru aceasta agită acum câțiva extravaganți radicali și pentru a ajunge la scopul lor, ei caută — așa se spune — ca în zilele întrunirii Adunării electivă, să aducă în capitală țărani, pe care să-i folosească drept mijloc de presiune. Dacă aceasta nu le-ar reuși, ar fi o ocazie binevenită pentru o intervenție străină”¹. Ideea unei intervenții străine pentru a împiedica Unirea exista în mintea cercurilor austriece; aceasta însă fără să complice situația Austriei care era amenințată de alianța și pregătirile de război franco-piemonteze. O eventuală intervenție, când masele, care se ridicau pentru înfăptuirea Unirii, ar fi constituit un obstacol puternic în fața trupelor intervenționiste, ținând seama și de faptul sprijinirii Unirii de către Rusia și Franța, ar fi pus Austria într-o situație care ar fi dus-o la un eșec total. Această situație determina Austria la o politică de prudență, folosind calea diplomatică sau căutând momente prielnice pentru alte forme de intervenție. „Eu cunosc bine pe român — continuă autorul — și anume el este aspru și violent la vorbă, însă nu-i place să treacă la violențe. Este îndoielnic dacă I. Manu și Băleanu, caimacamii, ar fi în stare să preîntîmpine aceasta, deoarece ei nu se pot bizui pe armată. Atît de mare este discreditul lor. Pentru aceasta trebuie ca mințile sănătoase să-și dea osteneala ca să strîngă pe alți oameni credincioși pentru a îndepărta această furtună amenințătoare și să preîntîmpine conflicte triste”. Atitudinea armatei este motivată prin „discreditul” caimacamilor Manu și Băleanu, și nu ca urmare a faptului că multe unități, favorabile Unirii, se arătau gata să fraternizeze cu poporul, ceea ce s-a și întîmplat².

Relatările asupra participării maselor în lupta pentru Unire sînt îmbogățite prin corespondențele din ziua următoare, prin care se descriu condițiile în care s-a deschis Adunarea electivă. „Ce-i drept — relatează autorul — cete de țărani, venite din împrejurimi în Capitală, se îndreptau spre Adunare. Se intenționa cu aceasta mai mult o manifestație, care să arate că poporul e interesat în această cauză, decît să o prezinte ca un act de violență. Caimacamii, care se temeau de cea din

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 31 (9 februarie).

² A. Elisăițin, *Alegerea lui Alexandru Cuza ca Domnitor în Moldo-Valahia*, no. 3—6 (la N. Ciachir, 100 de ani de la Unirea Principatelor, București, 1958, pp. 128—129).

urmă, au dat ordin ca poporul să fie oprit în drumul spre București. Însă, în zadar! oamenii și-au pus în cap că trebuie să observe ce se petrece în București, și sînt numai de compătimit ciocnirile provocate din osteneala de a-i abate de la planul lor. Comandanții au dispus ca dorobanții să lovească bine, și mulți țărani au fost răniți și cîțiva chiar — dacă sîntem drept informați — uciși. Cîțiva țărani răniți au venit în oraș¹. În fața acestei participări a maselor și a agitației produse prin venirea în Capitală a unui mare număr de țărani, căimăcămia caută ca în afara folosirii armatei să ia și alte măsuri. Un apel al Ministerului de Interne semnat de Emanuel Băleanu, răspîndit larg prin afișare și difuzare, cere orășenilor să nu contribuie la mărirea „agitației” și să nu „înjosească prin demonstrații politice însemnătatea acestei zile, ce va fi considerată ca o sărbătoare religioasă”. În acest sens, căimăcămia face apel chiar la presa progresistă. Astfel se relatează că un articol al ziarul „Romînul”, organ al liberalilor radicali, scris de redactorul C. A. Rosetti, arăta că: „romîni au pășit acum în deplina posesie a autonomiei lor; prin aceasta, devin răspunzători de toate acțiunile lor politice și trebuie să se vegheze în mod scrupulos asupra folosirii acestui bun prețios, și din toate părțile trebuie să se tindă ca autonomia să fie astfel exercitată, ca dușmanii să nu poată spune că sînt nedemni de ea”².

În continuare, autorul corespondenței arată cum a decurs ziua deschiderii Adunării, relatare pe care o redăm textual: „În ceea ce privește solemnitatea însăși, a fost urmat programul fixat. La ora 10 a.m. deputații, virfurile autorităților, reprezentanții puterilor străine și toți cei ce aveau invitații se aflau la mitropolie. Un batalion de infanterie, un detașament de cavalerie (descălecați) și artileria formau spalier. După ce s-a ținut un tedeum, au plecat de la biserică spre sala de ședințe, unde s-a deschis Adunarea. Sunete de clopot și trei salve anunțară acest moment. După aceea cavaleria, artileria și o parte a infanteriei au plecat. O altă parte a rămas și s-a postat la sala de ședințe din fața locuinței arhiepiscopale, ca să ocupe intrările sălii cu posturi de pază. O masă imensă de oameni, compusă din toate clasele poporului, se revărsa într-acolo, și răbdară cu curaj în timpul lungilor ședințe. Multiplele glume înveseleau mulțimea.

După deschiderea ședinței, caimacamii se îndepărtară. Strigăte batjocoritoare și disprețuitoare răsunară cînd ei părăsiră mitropolia. Consulii au rămas pînă la sfîrșit. Ședința a fost închisă după ora patru.

Discuțiile au fost foarte agitate. La început, mitropolitul, ca președinte, a citit protestele înaintate împotriva a 13 alegeri. Aceste proteste se împart în trei categorii. Prima privește acele alegeri unde nu s-a întrunit numărul necesar de alegători, a doua acolo unde s-au săvîrșit abuzuri pentru a obține majoritatea; alegerea celei de-a treia categorii a fost contestată pe motivul că alegătorii celei de-a treia categorii fuseseră șterși de pe listele electorale. Aleșii contestați, din prima ca-

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 32 (10 februarie) informații expediate din București din 3 februarie 1859.

² *Ibidem*, nr. 32 (10 februarie).

tegorie, sînt principele Al. Ghica, D. Ghica¹ și Radu Golescu. Acești domni s-au retras imediat. Discuțiile asupra celei de-a treia categorii au durat, îndeosebi, mult. La urmă s-a hotărît casarea a 13 alegeri.

Astă seară sînt iluminate clădirile publice și cîteva case particulare...“.

După cum arată redacția ziarului, la 10 februarie, data publicării corespondenței expediate din București la 22 ianuarie/3 februarie, în Timișoara se cunoștea faptul că Al. I. Cuza fusese ales domn și în Țara Romînească. Totuși se publică aceste relatări, pentru a se vedea că „cele mai înalte cercuri din București” în zilele de 22 ianuarie/3 februarie și 23 ianuarie/4 februarie, nici nu se gîndeau că va fi ales ca domn Al. I. Cuza. Redăm corespondențe din acele zile, în continuare.

„București, 3 februarie seara. Ziua de 3 februarie pe care noi în București am așteptat-o cu atîta încordare, ziua deschiderii Adunării Țării Romînești pentru alegerea prințului, se apropie de sfîrșit. Temuțele tulburări nu au izbucnit, excelele s-au limitat la aceea că unii țărani s-au ales cu capetele sparte (ca urmare a măsurilor luate de caimacamii Manu și Băleanu de a-i ține cu forța în afara barierelor orașului) și că multe voci strigau deslușit la caimacamii în momentul cînd părăseau sala Adunării și se apropiau de trăsurile lor : „jos cu Manu, jos cu Băleanu !“.

În continuare, autorul informează asupra discuțiilor ce au avut loc în Adunare, referitoare la validări. „Între vorbitorii zilei, s-a distins mai ales Boerescu, directorul colegiului național, Știrbei n-a vorbit rău, Catargiu bine, Rosetti — care cu cunoscutul orator popular Brătianu formează aripa stîngă — a cetit scurt, însă în mod foarte iscusit și fără a fi lipsit de ironie, urmărind scopul lor ; Oteteleșanu, fericitul cartofor, a înregistrat azi un fiasco ca orator. Și venerabilul bătrîn Al. Ghica a vorbit spunînd că el, care n-a fost ales cu majoritatea absolută a voturilor ca deputat, după cum prevede Convenția, renunță de bunăvoie la mandatul său de deputat. Această patriotică umilință a bătrînului om a produs un puternic efect. Aplauze din toate părțile. Cunoscătorilor situației nu le-a scăpat că între Ghica, Cantacuzino și Golescu s-a făcut o alianță la care Rosettiștii nu au rămas indiferenți“.

Se prezintă, apoi, candidații la domnie și șansele acestora de a fi aleși. Referitor la Al. Ghica se spune că desigur nu va fi domn, deoarece nu are nici calitatea prescrisă de Convenție de a fi născut român, cu toate că ar fi fost agreeat de popor, fapt care poate fi constatat din ovaiile care-l întovărășeau aici, colo. „Acest fapt este o contralovitură partidei Bibescu — spune autorul — a cărei victorie noi o dorim“. Aceasta e o altă mărturie că cercurile conducătoare austriece susțineau candidatura lui Bibescu. Șansele cele mai mari după aceste relatări le avea Bibescu, urmînd apoi Filipescu, Ioan Cantacuzino și, în fine, Nicolae Golescu.

Asupra celor petrecute în ziua de 22 ianuarie / 3 februarie — ziua deschiderii Adunării — ne relatează și o corespondență expediată din

¹ Informația privind pe D. Ghica nu corespunde realității.

București în 24 ianuarie / 5 februarie¹. După ce arată că secretarul de stat Brăiloiu a citit în numele cămăcămiei cuvîntul de deschidere — pe care îl reproduce în parte — autorul descrie astfel cele la care a fost martor ocular: „Spațiul interior al sălii de ședință de la mitropolie, ca și exteriorul și curtea, erau tixite. Afară era adunat un număr considerabil de plebe, care în momentul cînd caimacamii, după înmînarea operațiilor alegerilor au părăsit sala, i-au apostrofat cu cuvinte nu prea măgulitoare. În sală, lucrările se desfășurau agitat. Mitropolitul, ca președinte, invită Adunarea să numească comisia care să procedeze la examinarea alegerilor. Atunci se ridică D. Ghica, fostul șef al poliției din București, și puțin după aceea excaimacamul prinț Al. Ghica; primul cu cunoscutul său patos teatral, ultimul vorbind cu o energie căutată zadarnic la el, ambii, zmulgînd cuvîntul de la președinte, arătară că în Adunare sînt mulți care absolut niciodată n-au făcut parte din ea, a căror alegere, în mod cu totul ilegal, i-a adus în Adunare, care, din cauza aceasta, nu trebuie să figureze în comisia de validare a mandatelor. Partida națională a înțeles ca pe ambii acești domni să-i așeze în primele șiruri ale bătăliei — și aceasta a avut efect. S-a început o discuție de șase ore. Obosiți fiind, s-a hotărît cu unanimitate următoarele directive pentru comisia de examinare a mandatelor: să fie declarate nule toate alegerile: 1) care nu au întrunit majoritatea absolută, 2) care s-au desfășurat prin aclamație și nu prin scrutin secret, 3) în fine, alegerea acelor a căror sentință judiciară favorabilă a fost ridicată și înlăturată de către administrație, precum și acele alegeri care au fost efectuate fără ca să aibă sentință dreaptă judecătorească“. Se relatează apoi că la „ieșirea din sală, mulțimea ce aștepta cu nerăbdare“ primi pe deputații unioniști «cu urale»².

Din relatările asupra evenimentelor petrecute în **prima zi**: a Adunării se desprinde presiunea maselor asupra Adunării, precum și atitudinea lor ostilă față de cămăcămie, care, precum se știe, sprijinea candidatura lui Gh. Bibescu. Iese, de asemenea, în evidență atitudinea ostilă a corespondentului față de partida națională și față de Alexandru și Dimitrie Ghica, care din ură față de Bibescu au sprijinit partida națională. Asupra acestui fapt se revine și în corespondențele de mai târziu, care relatează iarăși cele petrecute în zilele deschiderii Adunării. Într-un articol: *Semnificația alegerii lui Cuza în Țara Românească*, expediat din București la 13 februarie³, autorul, „întristat“ de rezultatul alegerii, scrie: „Nu putem decît să deplîngem, că la un eveniment de cea mai mare însemnătate, de care depind cele mai înalte interese ale țării și onoarea reprezentanților săi, un om ca bătrînul Alexandru Ghica, din ură de partid împotriva lui Bibescu, s-a dat de partea partidului unionist-democrat și și-a cîștigat puțin demna de invidiat faimă de a fi fost primul care a deschis manevra conspirativă“. De aici se vede poziția autorului corespondenței față de alegerea lui Cuza, care nu ar fi cores-

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 33 (11 februarie).

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

puns „celor mai înalte interese ale țării“. Pentru el, victoria conservatorilor, alegerea lui Bibescu, încadrarea Principatelor în sfera intereselor austriece, ar fi corespuns „celor mai înalte interese ale țării“. „Anume, — continuă el — Al. Ghica, adresându-se președintelui Adunării, mitropolitului, deschise discuția asupra alegerilor cu cuvintele : «Sfinția Voastră, cum se poate face o alegere dreaptă, când printre noi se află așa de mulți deputați a căror alegere trebuie să fie considerată ilegală?». Imediat s-a ridicat nepotul său, pătimașul Dimitrie Ghica, și acuză căimăcămia că a presat cu violență asupra alegerilor și le-a falsificat; el cere, cu consimțământul tovarășilor săi de partid, o revizuire a documentelor alegerii deputaților, și pentru a da mai multă putere propunerii sale, el însuși l-a arătat pe unchiul său, Alexandru, ca ales împotriva formelor legale. Alexandru se ridică imediat și vorbește : «Bine, dacă Dvs. considerați alegerea mea ca ilegală, eu mă retrag de bună voie». Îndată își părăsi Alexandru locul său și se așază pe banca asistenței cu cuvintele : «Oricine, care, ca și mine, a fost ales prin ocolirea votului secret, prin aclamații, poate să-mi urmeze exemplul!» Nici unui naiv nu putea să-i scape că aici s-a jucat o comedie urzită tainic, al cărei scop a fost bine atins, căci, îndată, alegerea tuturor celor ce nu aparțineau partidului liberal a fost criticată sub toate pretextele posibile. Și conservatorii au luat cuvântul pentru a-și apăra drepturile lor, dar, pentru acest caz partidul democrat unionist își avea leacul său dinainte pregătit. Același Cezar Bolliac, și consortii săi, își ridicară strigătele lor vechi de la anul 1848, și se văzură bandele desperate, care umpluseră curtea mitropoliei, cap lângă cap, că așteptau numai un semn ca să dea fiecăruia lovituri injurioase cu vocea și cu pumnul“. Aici autorul caută să explice uriașa afluență a poporului prin afirmația că Alex. Ghica „a chemat țaranii de pe moșiile sale în mase compacte și a organizat proletariatul orașului“. El caută astfel să conteste participarea spontană și patriotică a maselor populare la aceste evenimente. Autorul ne arată că dacă uneori Al. Ghica era primit „îci colo“ cu aclamații, aceasta se datora poziției ostile pe care el o adoptase față de partida lui Bibescu, poziție care sprijinea punctul de vedere al unioniștilor în problema invalidării mandatelor propuse.

În continuare, autorul arată intervenția maselor și presiunea lor asupra Adunării. „Dar — scrie el — ascultați mai departe! În curtea mitropoliei se află câțiva bătrâni duzi și salcimi înalți; pe unul din aceștia s-a postat urcat sus, Orășanu, care vedea astfel de sus în jos drept în sala Adunării, de unde, după toată probabilitatea, i se dădeau anumite semne, pe care acesta le repeta lui Cezar Bolliac iar acesta le transmitea maselor populare agitate, care, oarecum stăteau sub comanda sa. Astfel, dacă unul de la conservatori era în cea mai bună vervă, se nășteau în curte urlete așa de neomenești, amestecate cu amenințări, încât vorbitorul, vrînd-nevrînd, se vedea redus la tăcere; după acesta pășea în același moment un adversar politic, care de la sine înțeles își făcea cuvântul“.

Martorul nostru ocular, relatînd cele văzute, arată fără să vrea, presiunea energetică pe care masele populare au exercitat-o asupra Adu-

nării, confirmînd prin aceasta interesul poporului pentru Unire și rolul hotărîtor pe care intervenția acestuia l-a avut în înfăptuirea ei. Autorul, interpretînd intervenția maselor prin prisma intereselor politice austriece și a uneltirilor din sînul mării boierimi conservatoare, o consideră ca acțiune negativă, condamnînd-o cu înverșunare și ură, nelipsindu-i atribuțiile corespunzătoare stilului său, pentru a-și susține și mai cu putere poziția adoptată.

Concluziile corespondentului asupra celor întîmplate în prima zi de ședință se referă la problema invalidării mandatelor, comentînd hotărîrile Convenției referitoare la alegeri; în legătură cu aceasta el remarcă, plin de amărăciune, că în urma acțiunilor „despotice“ ale partidei naționale, conservatorii cu nouă voturi mai puțin, vor cădea în minoritate. O altă concluzie răuvoitoare este „lipsa de maturitate politică a romînilor, dădăciți și civilizați de Franța, spre care se îndreaptă ochii întregii Europe“¹. Autorul trage o concluzie care din nou nu corespunde adevărului. Lupta poporului nostru pentru Unire, în poîda hotărîrilor Convenției, modul cum s-a desfășurat această luptă în condițiile în care puterile semnatare admiseseră numai o Unire formală, rezultatele înclinuate de succes la care a dus lupta maselor sub conducerea figurilor luminoase ale acelor vremuri, denotă din contra maturitate politică, și nu lipsă de maturitate sau „dădăceală“, după cum îi place autorului adesea să spună.

Alte corespondențe ne relatează evenimentele petrecute vineri 23 ianuarie/4 februarie. „La 4 februarie aici a fost și mai furtunos. Poporul de la sate și plebea orașului erau adunați înaintea sălii de ședință și cereau furtunos ca să se retragă armata pusă la mitropolie“². Motivul aducerii armatei este arătat într-o corespondență ulterioară. Semnalînd intervenția maselor pentru reducerea la tăcere a oratorilor conservatori din Adunare, corespondentul scrie: „Natural, scopul acestei tactici fiind îndată cunoscut de conservatori, protestul lor a avut ca urmare că s-a adus miliția să curețe curtea de strînsură (*Gesinde*). Aceasta era în a doua zi de ședință“³. Corespondentul relatează pe larg cele întîmplate ca urmare a intervenției armatei. Poporul cerea îndepărtarea armatei „soldați și ofițeri au fost insultați“⁴. La cererea deputaților unioniști, mitropolitul a fost nevoit să dispună îndepărtarea trupelor⁵. D. Ghica și Brătianu au intervenit pentru liniștirea maselor revoltate, ceea ce corespundea limitelor lor politice. „Dl. Brătianu se adresă cu o cuvîntare plebei cu oarecare energie — acest soi de oameni au întotdeauna o bucătică ce place — și jură ca să fie liniștiți căci militarii vor fi retrași. În același sens vorbi și D. Ghica. Într-adevăr, trupele pregătite pentru apărare primiră poruncă să părăsească curtea și să se posteze jos de tot la poalele dealului mitropoliei“⁶.

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 33 (11 februarie).

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

⁴ *Ibid. m.*, nr. 33 (11 februarie).

⁵ *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

⁶ *Ibidem* nr. 33 (11 februarie).

Sfirșitul zilei de 4 februarie a fost foarte agitat; corespondentul relatează: „Vineri noapte, Revoluționarii au intenția să concentreze o masă de țărani la deschiderea solemnă”. Impotriva acestei intenții căimăcămia ia măsuri să oprească pe țărani la intrarea în Capitală. Referitor la aceasta corespondentul relatează: „Căimăcămia însă a trimis pe dorobanți împotriva țărănilor ca să nu-i lase înlăuntru la bariere. Azi cete mari de plebe au mers în afara barierelor și au dezarmat pe dorobanții ce respingeau pe țărani, și înainte de două ore, la ora 8, i-au escortat ca prizonieri în cazarma dorobanților. Boierii se refugiază cu familiile lor în consulate”¹. Cit de puternice erau acțiunile maselor populare adunate în București și cit de amenințătoare erau aceste acțiuni pentru marea boierime se poate deduce din faptul refugierii unor familii boierești în consulate. Este de asemenea de subliniat din relatările de mai sus, ajutorul pe care masele populare din București îl dădeau țărănilor ce erau opriți la bariere. Într-o corespondență din București datată „4 februarie ora 9 seara” autorul aduce alte amănunte referitoare la aceste ciocniri. „Totmai acum — spune el — a pătruns o mulțime de circa 500 de țărani care aduceau cu ei un număr de dorobanți (miliție polițienească) dezarmați de către ei, care, ca să-i oprească de a intra în oraș, au făcut uz de arme. Mulțimea a mers la locuința ispravnicului districtului (județului) Ilfov, Crețulescu, de la care se primise ordinul. Negăsindu-l acasă, s-au dus la poliție”². Alt pasaj al corespondenței datat „5 februarie seara” completează informația de mai sus: „Erau 23 de dorobanți care ar fi fost aduși dezarmați de către țărani. Conflictul a avut loc pe șoseaua de la Brăila spre oraș, desigur foarte aproape de București. Noaptea a trecut liniștită”³. Incidentele între dorobanți și țărani sînt confirmate și de alte izvoare⁴. „Noaptea a trecut liniștită” — arată autorul la 24 ianuarie / 5 februarie ora 7 dimineața. Credem că prin „liniștit” corespondentul înțelege fără ciocniri, incidente, deoarece noaptea de 23/24 ianuarie / 4—5 februarie a fost agitată după cum arată alte izvoare. Această agitație nu putea să nu-i fie cunoscută autorului, de obicei bine informat; speriat însă de cele petrecute în zilele de 22 și 23 ianuarie, mai ales că în seara de 23 ianuarie văzuse cete de țărani aducînd dorobanți dezarmați, se aștepta la acțiuni violente din partea maselor, ceea ce, după cum este cunoscut, nu s-a întîmplat.

Evenimentele din ziua de 24 ianuarie / 5 februarie, cînd a avut loc cea de-a III-a ședință a Adunării electice, sînt relateate foarte sumar în corespondența din aceeași zi. În aceasta se arată că: „acum, ora 9 dimineața toți se revarsă spre mitropolie”... la ora 10 ședință”⁵. La ora 13 — cînd autorul își expedia corespondența — scrie: „chiar acum domnul moldovean Cuza ar fi fost ales ca domn al Țării Romînești, așa

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 33 (11 februarie).

² *Ibidem*, nr. 34 (12 februarie).

³ *Ibidem*.

⁴ A. Elisitîn, *op. cit.*, p. 6 și N. T. Orășanu, „O pagină a vieții mele sau 22, 23, 24 ianuarie 1859”, București, 1861, p. 11.

⁵ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 34 (12 februarie).

⁶ *Ibidem*, nr. 33 (11 februarie).

se răspîndește vestea de la mitropolie încoace, din casă în casă, toți se adună pe Podul Mogoșoaja (strada principală în București), unde se află palatul domnului și unde deja s-au luat măsuri pentru iluminatie. Ce se va întîmpla acum? Vești amănunțite miine. Poșta pleacă“¹.

După modul cum se relatează, se vede că autorul nu participase la ședința de dimineață, întrucît la ora 1 Cuza nu fusese încă ales. El nu cunoștea atunci nici cele hotărîte în adunarea din seara de 23 ianuarie / 4 februarie de la „Concordia“ — anume ca să se propună și să se susțină candidatura lui A. I. Cuza, veste care în dimineața de 24 ianuarie / februarie se răspîndise în București.

În corespondența din 25 ianuarie / 6 februarie autorul redă pe larg cele petrecute în Capitală la 24 ianuarie precum și alegerea lui Cuza ca domn și al Țării Romînești. „Să trăiască prințul Alexandru Cuza era eri strigătul scos de mii de voci — începe corespondența. La amiază, către ora 1, s-a răspîndit cu iuteala fulgerului în oraș vestea : Alexandru Cuza va fi proclamat. Apoi Adunarea, a cărei ședință a început, ca și în zilele anterioare, la ora 10, a procedat la alegerea vicepreședintelui și secretarului, s-a rostit o cuvîntare asupra personalității celui ce trebuia ales domn. În acest timp, Boerescu, deputat al orașului București, a fost primul care a pronunțat numele lui Cuza și a făcut propunerea ca să fie ales. Îndată s-au aliat 48 de voci pentru candidatura sa. Adunarea are 76 de membri în total, din care 65 de deputați erau prezenți“².

În legătură cu alegerea lui Cuza în Țara Romînească relatează și o corespondență din Iași scrisă în 26 ianuarie / 7 februarie. După ce autorul descrie acțiunea maselor în zilele ce au premers alegerea, face calculul voturilor și concludde asupra reușitei sigure a lui Bibescu. „Apăru — scrie el în continuare — o mulțime de popor înarmat, care a pătruns în Adunare cu forța, cîțiva oratori dintre ei pășesc înainte și puseră deputaților alternativa : sau alegerea domnului Al. Ioan I al Moldovei ca domn al Țării Romînești sau vărsare de sînge. Toate celelalte relatări sînt de acord că fără terorismul exercitat, nu principele Cuza, ci prințul Bibescu ar fi fost ales ca domn al Țării Romînești“³. Cu toate că pătrunderea poporului în adunare în ziua de 24 ianuarie / 5 februarie nu e confirmată de alte izvoare, toate relatările conclud că fără presiunea puternică a maselor, Al. I. Cuza nu ar fi fost ales în Țara Romînească și deci Unirea nu ar fi fost înfăptuită. În acest sens corespondentul din București în comentariile pe care le face după alegerea lui Al. I. Cuza, vorbește dușmănos despre „mijloacele rușinoase pe care partidul unionist-democrat le-a întrebuintat“, sau „niciodată de cînd țara își exercită alegerea domnului său, nu a ajuns la aceasta cu mijloace atît de nedemne“ și mai departe : „În Adunare nezărindu-se nici o perspectivă pentru vre-o înțelegere, intimidati de afară pînă la frica personală, partidul conservator a considerat înșelăciunea cu unirea ca un expedient ca să scape de teama momentului“⁴. „Mijloacele nedemne“

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 34 (12 februarie).

² *Ibidem*, nr. 34 (12 februarie).

³ *Ibidem*, nr. 39 (28 februarie).

⁴ *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

de care vorbește corespondentul austriac constau în intervenția puternică a maselor în sprijinul unioniștilor, care se aflau pe drumul aspirațiilor poporului.

Modul în care s-a desfășurat alegerea lui Al. I. Cuza și ca domn al Țării Românești este relatat în corespondențele din 25 ianuarie / 6 februarie. „După o scurtă discuție asupra protocolului ședinței din 4, s-a cerut de partea stângă să se ridice ședința pentru scurt timp, ca deputații să se poată consfătui în secret. Deputații s-au retras și după circa o oră, cei rămași auziră puternice urale ale adunării secrete. S-au înțeles ca în unanimitate prințul Cuza ales în Moldova să fie ales și ca domn al Țării Românești și toți membrii, liberali și conservatori, și-au dat cuvântul și au subscris să nu voteze pentru nimeni altul. Ședința secretă a fost ridicată și deputații au intrat în sală. Fără a exagera: toți se îmbrățișau, se sărutau, săruturile au durat o oră. Cei mai mari adversari păreau că se împacă; Brătianu, Golescu s-au așezat lângă Oteteleșanu, G. Știrbei, Brincoveanu etc. Cîte sărutări a lui Iuda au fost !”¹.

Corespondentul arată apoi tehnica votării care a început la ora 6 și rezultatul ei: alegerea unanimă cu 64 de voturi a lui Al. I. Cuza. Descrie, în continuare, entuziasmul din Adunare: „Ovațiile și strigătele de ura nu mai luau sfârșit. La început Boerescu a ținut o cuvîntare, prin care scoate în evidență cu cită abnegație s-a purtat fiecare partidă; că într-adevăr, conform Convenției, vor fi două domnii însă ambele vor fi unite într-o persoană, și cît de folositor va fi aceasta pentru ambele țări”.

„La urcarea în trăsură, consulii au fost întâmpinați de către mulțimea de afară cu torțe, cu strigăte: „trăiască puterile“, „trăiască Unirea“. Îndată după aceasta multe case fură iluminate, și în ciuda străzilor noroioase, toți, pe jos, în trăsură, cu torțe, cu urale străbăteau orașul”². În altă corespondență, autorul arată manifestațiile mulțimii din București din seara de 24 ianuarie / 5 februarie. „Seara — scrie el — a fost o iluminare generală ca joi și s-a aranjat o retragere cu torțe care a parcurs tot orașul, însoțită de muzica militară. Această demonstrație s-a desfășurat fără excese și cu mare animație, cu absența oricărui polițai cu toate că o imensă mulțime de oameni lua parte la aceasta. La teatru era un transparent cu inscripția: «Să trăiască prințul Alexandru Ioan Cuza». Acolo s-au oprit, muzica a cîntat o melodie națională și purtătorii torțelor au jucat hora. Înaintea caselor multor boieri se înălțau strigăte de ura și la colonelul Florescu, ginerele lui Bibescu, unde erau adunați mulți deputați la o soirée, vorbiră mai mulți boieri mulțimii ce nu mai putea de bucurie. Demonstrația a luat sfârșit la palatul principelui Al. Ghica. Și acesta a vorbit mulțimii cîteva cuvinte prin care mulțimea și a îndemnat, în fine, lumea să meargă în liniște acasă. Aceasta a fost primită cu vii aplauze, și toți s-au despărțit cu strigătul: «a kasă,

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 35 (13 februarie).

² *Ibidem*, nr. 35 (13 februarie).

a kasă» (nach Hause)¹. Din relatările de mai sus se desprinde clar bucuria și entuziasmul poporului care demonstra și manifesta pe străzile iluminate ale Capitalei ca urmare a victoriei unioniștilor. Autorul însă, care, atunci cînd îi convine analizează evenimentele în adîncime, de această dată alunecă la suprafața lor, căutînd să lase impresia unei împăcări între boieri și mase, cînd în realitate Unirea a fost înfăptuită în cadrul unei înverșunate lupte de clasă. Masele care strigau „ura“ prin fața caselor boierești își manifestau prin aceasta bucuria victoriei lor, iar boierii care luau cuvîntul erau desigur dintre aceia care, din ostilitate față de Bibescu, adoptaseră în Adunare o poziție favorabilă unioniștilor. Desigur, că aceștia în cuvîntările lor se arătau a fi cît mai pe placul maselor înfierbîntate, fără să uite a face apel la înțelegere, ordine, liniște, după cum din relatări reiese că a vorbit Al. Ghica.

O corespondență din Iași pentru „Ostdeutsche Post“, reprodusă în ziarul timișorean, arată entuziasmul mulțimii din Iași la vestea alegerii lui Al. I. Cuza și în Țara Romînească. În 25 ianuarie / 6 februarie, la ora 7 seara, au avut loc în Iași retrageri cu torțe, iluminatii, festivități și teatru. „Cuza — scria corespondentul — a fost, la un dîneu la consulatul rus, în trăsura. Urale, orchestra cînta Hora Unirii. La teatru, în lojă mai multe boierese și soția consulului rus. Cînd domnul apără în lojă — mi s-a părut — că vrea să adreseze cîteva cuvinte mulțimii ce jubila, însă era vizibil emoționat, putem aproape spune că era uluit.

Pînă dimineața au parcurs străzile muzicanți, lume jubilînd, torțe și cercuri cu smoolă ridicară întunecimea nopții și pretutindeni, în lumina roșie a nopții, filfiiuau victorioase steagurile naționale ale Principatelor Unite. În cinstea perechei domnitoare, va avea loc mîine, în palatul administrativ, un mare bal festiv unde sînt invitați peste 600 de oaspeți“².

După aceste relatări asupra alegerii lui Al. I. Cuza și ca domn al Țării Romînești precum și asupra evenimentelor din zilele ce au premeralegerea, corespondentul trece la analiza cauzelor care — după părerea lui — au determinat victoria unioniștilor, fără a uita să arunce ici colo diferite ironii și chiar injurii.

În articolul cu titlul : *Semnificația alegerii lui Cuza în Țara Romînească*³ — redactat în București la 1 februarie / 13 februarie, deci opt zile după alegere, autorul făgăduiește să înfățișeze clar și nepărtinitor personajele conducătoare ale „Acestei surprinzătoare bucați de spectacol pentru toată lumea, la care am fost martori oculari“. După cum se vede autorul nu uită ca, în amărăciunea pe care o simte, să caute a eclipsa actul istoric al alegerii lui Cuza ca domn al ambelor principate, numindu-l „bucată de spectacol“. În continuare, autorul relatează „Unul din cele mai proeminente roluri în aceste uneltiri l-a jucat liberalul Rosetti, care — după cum se spune aici pe față — se află în apropierea consulului francez de la care primește sfaturi; pe lîngă el sînt de

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 34 (12 februarie).

² *Ibidem*, nr. 36 (15 februarie).

³ *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

menționat profesorii Rossiani¹ și Boerescu care și-au făcut studiile la Paris și la ședințele lor comune au dat cea mai bogată întrebuintare cunoștințelor dobândite de ei acolo; lor li se atribuie chiar direct planul după care au fost puse în scenă acțiunile de la 5 curent. Mai mult, în al doilea rînd stau Cezar Bolliac, Nagoi, Bălășescu și Oreșeanu care se bucurau de deosebită atenție a consulului rus. Această din urmă partidă, deoarece nu avea acces în adunarea electivă, luă organizarea și conducerea demonstrațiilor de afară, ca să intimideze pe conservatori, un plan care le-a reușit chiar prea bine“. În continuare, autorul arată modul în care au decurs evenimentele din zilele de 22, 23 și 24 ianuarie, insistînd asupra presiunii maselor, fapt arătat anterior. Analizînd cauzele, el continuă denigrînd: „conservatorilor le-a lipsit curajul ca să apere lucrurile lor bune și să combată pe oamenii partidului revoluționar. Partidul conservator era în majoritate. Liga democrat-unionistă cunoștea situația și a manevrat, cu atît de multă îndrăzneală, precum și cu propria lor energie și iscusință, toate mijloacele cunoscute: intimidarea și corupția, ca să-și asigure victoria. Slăbiciunea extremă a mitropolitului care conducea, lașitatea amintită a conservatorilor, au dus acel rezultat, că a fost chemat ca domn și în Țara Romînească. un om despre al cărui trecut există zvonuri echivoce și a cărui alegere se bazează nu pe literele clare ale Convenției din august, ci pur și simplu pe cea mai mare pornire de a exploata terorismul și agitația nemaiauzită. Țara Romînească însă care prin aceste evenimente și-a dat un certificat de evidentă incapacitate politică, s-a dat ca remorcă Moldovei...”

Din relatările de mai sus se desprinde aportul maselor populare, conduse de luptătorii pentru unire; autorul însă care se află pe linia intereselor politice habsburgice, condamnă acest aport și caută pe toate căile să scadă importanța istorică a marelui act al Unirii; el urmărește, de asemenea, să folosească alegerea lui Cuza în Țara Romînească pentru a trezi anumite pasiuni politice care să îngreuneze noua domnie, căutînd să prezinte Țara Romînească drept „o remorcă“ a Moldovei. În corespondențele următoare, autorul arată unele păreri dușmănoase ale diferitelor cercuri reacționare asupra rezultatului alegerii. Într-un articol datat: „București 6 februarie [25 ianuarie] seara“ scrie: „Rezultatul de ieri al alegerii domnitorului a fost ceva neașteptat, surprinzător. Bineînțeles, aceasta este supusă în toate părțile discuțiilor... Cum s-a făcut alegerea se vede un certificat de sărăcie pe care valahii înșiși l-au eliberat, anume, că printre ei nu a fost găsită nici o persoană recunoscută în urma moldovenilor... Bucureștiul pierde enorm și va fi redus ca vrednic de scaunul domnesc și astfel s-au plasat oarecum la rangul unui oraș de provincie... Puterile vor fi bucuroase — se spune — ca să se vadă în fine soluționată problema romînească ce a durat lung timp și nu merită oboseala să înceapă un război împotriva Țării

¹ Roșianu.

Românești... Merg lucrurile bine ori strîmb, se dezvoltă sub noua domnie resursele naturale ale țării, cui poate să-i strice? Merg lucrurile strîmb se dovedește incapacitatea politică a romînilor, pretinsă de către unii, de alții încă contestată. Nu se va cutremura lumea din temelii, dacă într-o zi va dispărea din nou statul romînilor salutat astăzi cu speranțe atît de vesele. Să se petreacă în liniște, spun mulți, este, în ceea ce privește pe romîni, cea mai bună politică, fie că se dezvoltă acum în spre bine, fie că ei să se distrugă singuri, și aceasta cu atît mai sigur. Aveți aici — spune corespondentul — cîteva fragmente din conversațiile politice de aici¹. Fragmentele de mai sus au fost luate desigur în majoritate din cercurile politice conservatoare și din cele din preajma consulatului austriac. Unele dintre ele credem că aparțin chiar corespondentului, cu toate că acesta nu o spune. Aceasta arată speranțele deșarte pe care le nutreau cercurile politice austriece și cele reacționare de la noi în privința evoluției noului stat.

O serie de articole apărute în „Temesvarer Zeitung“ desfășoară o campanie împotriva Unirii pe de o parte, sau combate articole favorabile Unirii, apărute în presa străină, în special în cea franceză. Aceste articole sînt pe linia politicii externe austriece, ținînd cont și de complicația politică la granița italiană. Imperiul habsburgic trecea de la planul unei intervenții directe în Principate, la luptă pe calea diplomatică, pentru a determina pe romîni să „respecte“ în totul Convenția de la Paris, care nu acordase Unirea².

Poziția Austriei se vede din articolul *Alegerea dublă a lui Cuza și Convenția din 19 august 1858*. „Pentru a fixa — relatează autorul articolului — felul în care Austria consideră complicațiile prezente din Principatele Dunărene, este suficient să ne referim la circulara pe care contele Buol a trimis-o la mijlocul lunii septembrie 1858 către împunterniciții imperiali din Iași și București și către internunțul imperial din Constantinopol. În aceasta s-a dezbătut cu de-amănuntul Convenția de organizare a Principatelor Dunărene și la urmă s-a spus: Că fără violență și răscoală împotriva puterii suzerane, nu va putea fi făcută Unirea politică a Principatelor. O asemenea încercare trebuie însă să aducă cele mai triste urmări pentru urzitori și țara acestora. Se vor găsi amar înșelați dacă vor conta pe sprijin străin pentru aceasta. Toate puterile Convenției au recunoscut integritatea Imperiului otoman și vor considera de datorîia lor de a nu permite nicio încălcare în această privință“². Articolul continuă expunînd textul Convenției privitor la Principate și întrebă dacă mai pot exista îndoieli asupra punctelor din Convenție care au fost călcate prin dubla alegere a lui Cuza. El reflectă reacționara poziție antiunionistă a Imperiului habsburgic. „Unirea — arată autorul — nu asigură nici situația Principatelor, nici

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 35 (13 februarie).

² *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

nu garantează dezvoltarea lor înfloritoare. Aici sînt cu totul alte reguli de conduită și Austria a fost principială, căci recunoscînd adevăratele interese ale acestora, a făcut asemenea propuneri care garantează progresul politic ca și material al acestor țări, atît de bogat binecuvîntate de natură. Austriei i se datorează propunerile susținute cu succes, care se referă la egalitatea tuturor moldo-valahilor în fața legilor, proporționala repartizare a impozitelor, folosirea drepturilor politice de toți creștinii fără deosebire de confesiune, îmbunătățirea situației tuturor țărănilor, regularea afacerilor bisericilor pe baze solide și echitabile, precum și alte puncte care privesc prosperitatea publică¹. Autorul uită însă să amintească constanta politică de dușmănie a Imperiului habsburgic față de interesele și dorințele poporului român! În același număr se reproduce o corespondență din Viena (5/17 februarie) care arată că „Monitorul” publică știrea că în urma insistențelor Porții, la Paris se va întruni o conferință care să discute „ilegalitatea” alegerilor din Moldova și Țara Romînească. Articolul salută aceasta și susține cu ură că Al. I. Cuza nu îndeplinea condițiile puse de Convenție. „Deoarece — continuă articolul — partidul agitației din Moldo-Valahia a rupt hotărîrile puterilor europene, trebuie să fie răsplătit pentru aceasta”¹.

Un alt articol în ziarul timișorean discută dubla alegere a lui Cuza, de pe pozițiile Austriei și Porții. Autorul scrie că Poarta e indicată să soluționeze această problemă, în virtutea faptului că e suzerană. Poate să-i dea lui Cuza investitura numai pentru Moldova, poate să nu dea nici pe aceasta, căci el nu are averea cerută de Convenție. Dacă Cuza încearcă să conducă fără investitură, se găsește în stare de răzvrătire față de sultan². Prin aceasta autorul urmărește să dea sugestia ca, în acest ultim caz, marile puteri, care au garantat integritatea Imperiului otoman, să intervină pentru restabilirea situației anterioare.

Poziția dușmănoasă a Austriei reiese și mai evidentă din articolul care relatează discuțiile de la Ministerul de Externe din Viena dintre contele Buol, lordul Cowley, lordul Loftus, Balabin, reprezentantul Rusiei, prințul Calimachi, ambasadorul turc și însărcinatul cu afaceri al Prusiei. În articol se spune că circulă diferite păreri în privința Principatelor Dunărene; între acestea, cel mai puternic argument împotriva recunoașterii dublei alegeri era acela că slavii din Imperiul otoman vor face la fel. „Pe de altă parte — spune articolul — este sigur că această recunoaștere a unirii de fapt este primul pas al Principatelor Dunărene spre desprinderea lor de Turcia... primul pas al descompunerii totale a Imperiului turcesc în Europa ar fi ca toate celelalte provincii slave ale Porții să urmeze îndată exemplul Moldo-Valahiei și să se declare independente. Aceasta însă, Austria nu o poate permite în propriile ei interese. Acele provincii pot să prospere numai ca membre ale unui mare imperiu; lăsate în voia lor, ar deveni îndată o arenă a revoluției, care va exista aici în permanență. S-ar pretinde Austriei ca ea însăși

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 41 (20 februarie).

² *Ibidem*, nr. 40 (19 februarie).

să pună cuțitul în mina dușmanilor săi; se urmărește să i se ceară ca să lase să se nască, în imediata apropiere a granițelor ei, astfel de împrejurări anormale care periclitează liniștea publică, ba chiar să mai ofere și o mână de ajutor. De aceea, alegerea dublă a lui Cuza nu poate avea nici o perspectivă să fie aprobată de Austria"¹. Reiese din articolul de mai sus, poziția dușmănoasă a Imperiului habsburgic față de poporul român, ca și unele din cauzele care determinau Austria să se împotrivescă cu atîta înverșunare Unirii.

În „cronica politică“ din 8/20 februarie ziarul timișorean se referă iarăși la situația din Principate și într-un mod cu totul nepotrivit se pronunță împotriva luptei unioniștilor pentru Unirea definitivă: „Unirea Principatelor continuă mereu pe drumul faptelor care o întregesc, a căror putere e foarte mare, atît de departe au lăsat cei interesați, ca aceasta să se petreacă. După dubla alegere a lui Cuza, unioniștii au avut o altă idee ingenioasă, ca Unirea să se realizeze de fapt: Ambele Adunări să rezideze la Focșani! Pentru carnaval este de ajuns de bună această glumă, dacă nu ar fi crescută pe pămînt românesc“. În continuare, se spune că unele puteri au sfătuit pe sultan să convoace un parlament al Porții la Stambul. „Un parlament al Porții! — continuă cronica — Gînduri nebune! și încă nu așa de nebune ca constituționalismul romînilor!“ Toate aceste articole arată atitudinea dușmănoasă a Austriei față de Principate în general și în special față de Unire. Înfrîngerea forțelor conservatoare, susținute de politica habsburgică, de către forțele progresiste, susținute de popor pe plan intern, a determinat Austria să desfășoare o campanie pe plan internațional, folosind toate mijloacele diplomatice și propagandistice, pentru a anula Unirea înfăptuită prin lupta poporului. În această campanie prin presă, dusă într-un stil gazetăresc burghez, monarhia absolutistă habsburgică se arăta împotriva luptei popoarelor pentru libertăți democratice și pentru constituție. Neavînd argumente împotriva Unirii cerută de legile de dezvoltare ale societății de la noi, recurgea la diferite expresii și atribute la adresa Unirii, căutînd — împotriva realității — să minimalizeze însemnătatea victoriilor obținute de către poporul român, care a dat dovadă de multă maturitate politică. Alte atacuri sînt îndreptate împotriva puterilor favorabile Unirii și mai ales împotriva Franței, care se pregătea atunci pentru războiul din vara lui 1859 împotriva Austriei. Combătînd atitudinea Franței față de dubla alegere a lui Cuza, un articol protestează împotriva susținerii Unirii de către unele ziare franceze și le cere să-și revizuiască atitudinea. „Ce s-ar fi întîmplat — scrie autorul articolului — dacă spre exemplu ar fi fost ales în una din cele două țări un domn din partida conservatoare, antiunionistă, care ar fi refuzat să îndeplinească o hotărîre a Convenției, spre exemplu numirea membrilor comisiei de la Focșani? Cît de fierbinte ar fi cerut guvernul francez stricta îndeplinire a Convenției! Și acum, deoarece cazul e invers, căci ei, care au aruncat Convenția cu totul la pămînt, sînt protejații Franței,

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 50 (3 martie).

acum se vorbește de faits accomplis¹. În general, se constată din aceste articole, că autorii lor, lipsiți de posibilitatea unei analize științifice a dezvoltării societății, se îndreaptă cu atacuri împotriva puterilor care au fost favorabile Unirii, neînțelegînd că înfăptuirea ei se datora condițiilor interne de dezvoltare a Principatelor, forțelor progresiste sprijinite de masele populare, care, dînd dovadă de maturitate politică, au știut să folosească condițiile externe favorabile. De aceea, în unele articole se arată că înfăptuirea Unirii se datorește Franței „a cărei mină fatală se află în evenimentele de-a-lungul Dunării de Jos”² sau sfaturilor consulului rus date unioniștilor. Articolele se caracterizează și printr-o înverșunată ură față de popor. Este concludent pentru aceasta următorul pasaj din articolul cu titlul amintit anterior : „La Paris, arhimandritul Iosafat a ținut o curioasă predică, ce mai repede se aseamănă cu o glumă de carnaval decît cu o predică. El a considerat alegerea unui domnitor sau împărat de către popor ca singura adevărat legitimă și a spus că cel care e ales de popor este unsul lui Dumnezeu. Din această primă parte, a tras el apoi concluzia, că dubla alegere ca domn a lui Cuza ar fi de două ori legitimă și că el ar fi de două ori uns al domnului. Dacă acum conferința de la Paris ar avea altă părere, legitimitatea arhimandritului va înregistra un mare fiasco”. — Este îndeajuns de cunoscută politica absolutistă habsburgică față de libertatea popoarelor în general și față de masele populare în special ; articolele apărute în ziarul timișorean se încadrează în totul în această politică și nu lasă să se vadă nici un punct de vedere mai înaintat, care să corespundă adevăratului progres social.

Primirea lui Alexandru Ion Cuza la București. Primirea sărbătorească a domnitorului în Capitală, entuziasmul și bucuria poporului participant la această sărbătoare reiese din relatările corespondentului din București al ziarului „Temesvarer Zeitung”, care a participat ca martor ocular ce a căutat să vadă cît mai mult și să relateze cele văzute, bineînțeles, prin prisma intereselor habsburgice.

Autorul începe prin a arăta programul fixat de autorități. La 1/13 februarie el scrie : „Sosirea lui Cuza e anunțată pe afișe ; e nehotărîtă : la 17 sau 20 curent. Programul : Cuza va fi primit la întretăierea șoselei spre Brașov cu Kisseleff de către dregătorii municipali și județeni ; președintele municipalității îi va oferi, după datină, pîine și sare și va ține o cuvîntare. Aici Cuza va lua loc într-o trăsură cu patru cai sau va încăleca un cal ; va avea la dreapta pe comandantul miliției, la stînga pe comandantul dorobanților și va intra în oraș însoțit de un mare cortegi, în frunte cu dorobanții și cavaleria, la sfîrșit două batalioane de infanterie. Cortegiul va străbate Podul Mogoșoaiei și va merge la mitropolie. Acolo mitropolitul va oficia un tedeum, după care Cuza va intra în Sala Adunării, unde va primi jurămîntul deputaților și autorităților. Apoi va merge la palat, unde va fi întîmpinat de miniștri.

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 41 (20 februarie).

² *Ibidem*, nr. 41 (20 februarie).

Seara, iluminată, festivități, bal dat de municipalitate în sala teatrului¹. După cum se constată, programul stabilit are mai mult un caracter militar, oficial. Participarea poporului la primirea domnitorului nu a fost prevăzută în program, ceea ce va aduce decepții oficialității, care se va trezi cu programul răsturnat, după cum se va vedea mai târziu.

La 7/19 februarie, corespondentul relatează cu privire la primirea domnului : „Joi s-a oprit în Focșani, noaptea de ieri spre azi a rămas în Buzău, noaptea aceasta a rămas în Ploiești și, de acolo, mâine va sosi aici. Este așteptat să fie întâmpinat la barieră după-amiază la ora 3.

Au fost făcute foarte mari pregătiri pentru primirea lui. Mai ales ies în evidență decorările pe strada spre Ploiești (bariera în partea de nord a Podului Mogoșoia), în fața palatului și în piața teatrului. Și particularii se străduiesc ca în fața pregătirilor făcute de guvern și municipalitate să nu rămână mai în urmă. Iluminata promite să fie strălucitoare. Orașul este într-o neobișnuită mișcare. Se văd chiar și mulți țărani în haine de sărbătoare. Ca antemergători ai domnului a sosit deputăția Adunării electivă a Moldovei.

București 20 februarie, ora 1 după-masă. Cuza încă n-a sosit, dar este așteptat în fiecare clipă. Orașul este într-adevăr minunat împodobit. Ca un indiciu caracteristic al situației, menționez că aproape la toate casele s-au arborat culorile naționale cu banda Unirii². Din relatările corespondentului reiese cadrul sărbătoresc în care populația Capitalei și țărani sosii se pregăteau pentru primirea domnului. Modul cum s-a desfășurat această primire, precum și impresiile personale, care uneori înfățișează și mai bine realitatea, sînt relateate pe larg în articolul : „*Întrarea lui Cuza în capitala Țării Românești*“³. „Era — spune autorul — o plimbare foarte plăcută și interesantă, azi, de-a lungul Podului Mogoșoiaiei în afară spre Șosea și grădina publică. Înainte de masă, la ora 11. am făcut acest drum. Vremea, un lucru foarte important la o sărbătoare populară, era prielnică ; într-adevăr, adia un vînt foarte răcoros și orizontul era înnorat, însă temperatura era plăcută. La început, am observat aranjamentele în cîteva străzi lăturalnice, unde încă se lucra cu mare zel, apoi m-am îndreptat încet spre valurile mulțimii, afară, înspre locul pe care mi-l alesesem, ca să privesc sosirea domnului. În aceeași direcție se revărsau nenumărați oameni pe jos, călare, în trăsuri, și aceasta se petrecea încă de dimineață. La fiecare fereastră se grupa un buchet de doamne, și, ca și oamenii care erau îmbrăcați de sărbătoare, așa și casele străluceau de împodobire sărbătorească. S-au întrebunit toate posibilitățile ca să se dea străzii principale o înfățișare de neobișnuită strălucire și noaptea a fost folosită ca lucrările să se termine. Pavajul a fost pus proaspăt în cîteva locuri și noroiul din șanțuri curățat (la drept vorbind o mare binefacere). Particularii s-au străduit să-și înfrumusețeze casele cu drapele, covoare, tablouri, tot așa a fost

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 41 (20 februarie).

² *Ibidem*, nr. 46 (26 februarie).

³ *Ibidem*, nr. 47 (27 februarie).

făcut de către guvern în mare măsură, mai ales la palat și la vornicie. Înaintea tuturor însă, cel mai izbit a fost arcul de triumf de la bariera Podului Mogoșoaiei, care a trezit dorința să se zidească acolo o poartă tot așa de masivă și acesta — după cum aud — trebuie să servească drept model pentru poarta proiectată.

Înapoia primei răspintii (rondou) a grădinii publice, acolo unde țîșnește fîntîna (arteziană?) a fost înălțat un cort, unde domnul va fi primit de către municipalitate și unde se află pîinea și sarea care i se vor oferi.

Mai departe de acolo, de ambele părți ale șoselei, s-au așezat delegațiile breslelelor zidarilor, brutarilor, măcelarilor și a altor meserii ale Bucureștiului. Apoi, vine armata, ulanii, pompierii, elevii școalei de război și a școalei de chirurgie și două batalioane de infanterie. Armata stă pe partea dreaptă, cînd mergi în afara barierei și astfel pe stînga domnitorului, care vine încoace. După acestea, unduiau valurile dese ale mulțimii, care se răspîndeau încă de-a lungul străzii în depărtare. Mulți merșeră în întîmpinarea domnitorului pînă la Băneasa, depărtare de 1/2 poștă de București. În dreapta coloanei militarilor, se afla echipajul și caii pregătiți pentru domnitor¹. Într-o altă corespondență, autorul arată înfățișarea sărbătorească a orașului în acea zi: „Minunat! — și cînd te gîndești în liniște este foarte natural, ca toate altele pe care le-au reprezentat unioniștii turbați, a fost și intrarea solemnă a domnitorului Cuza. Într-adevăr, orașul a fost minunat împodobit și pentru curățenia străzilor au fost făcute foarte multe; casele erau împodobite cu drapele și transparente (tablouri iluminate de lumini doznice).

În toate pietele deschise și clădiri au fost făcute preparative deosebite pentru iluminatii; toate ferestrele de la mitropolie și pînă la bariera Podului Mogoșoaiei erau ocupate cu capetele celor care priveau îmbrăcați în haine de sărbătoare, pe trotoare stătea persoană lîngă persoană și pe stradă o mulțime nesfîrșită se îndrepta spre bariera Podului Mogoșoaiei.

Către ora 1 au sosit primii vestitori: ispravnicii județelor Prahova și Ilfov. Apărură apoi cîțiva dorobanți călări și curățiră strada de trăsuri. Puțin după ora 1 și jumătate sosi și domnitorul, care era plecat din Ploiești de la ora 10²... Pe cîmp, la capătul șoselei Kisseleff, fusese întîns un cort splendid, unde șeful miliției cu comandamentul său a primit pe domnitor. În imediata apropiere se aflau și batalioanele de infanterie valahă, așezate în cerc, în timp ce două escadroane de cavalerie erau așezate de-a lungul șoselei...³. Domnitorul se urcă apoi în echipajul pregătit. În dreapta sa luă loc N. Golescu, ministrul de Interne. Aceasta m-a surprins pe mine și pe mulți alții, ca ministrul să aibă locul de onoare. Mi s-a explicat însă că ar fi un obicei

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 47 (27 februarie).

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, nr. 48 (1 martie).

turcesc, care este și aici, care indică locul inferiorului în dreapta superiorului. În fața lor erau un adjutant și un domn în haină civilă. Echipajul era simplu și elegant, livrelele (haine albastru deschis cu borduri de aur, vestă roșie, pantaloni albi cu cisme, răsfrînte, foarte elegante) cu foarte mult gust.

La vederea lui Cuza, imediat ne-a bătut la ochi contrastul între portretul său de fel măgulitor și persoana sa. El este un bărbat frumos, brunet și de statură mijlocie. Purta uniformă de general moldovean și o căciulă albă cu fișii roșii¹... Principele Cuza este sau din fire sau din calcul politic rezervat, ceremonios și rece. Astfel el caută să evite uralele trupei cît și ale mulțimii și unde aceasta nu-i este posibil, ignorează cu desăvîrșire aceste manifestări². El părea foarte obosit, și la început privea parcă gînditor înaintea lui.

Caii porniră imediat în trap viu și așa merse domnul, salutînd și privind țintă la trupe, în josul frontului, după care eram eu postat. Fu primit cu un zgomotos și general entuziasm. Solemnitatea înmînării pîinii și sării păru îndeplinită sau foarte scurt și fără ca domnul să coboare, sau, nu știu din ce cauză, cu totul ocolită. Ritmul repede al mersului a fost menținut și ulanii s-au îndepărtat, printr-o ocolire prea tîrzie, de trăsura domnitorului, așa că aceasta a fost înconjurată de o masă de țărani și de orășeni călări. Caracterul militar al intrării solemne a lui Cuza, pe care o stabilise programul, s-a pierdut.

Marea masă a mulțimii s-a aruncat, imediat după ulani, pe șosea, cu o așa de mare forță, încît eu am putut înainta numai încet și cu forță, și aproximativ cu o jumătate de oră înainte de întoarcerea lui Cuza de la mitropolie, am ajuns în piața teatrului³.

Pe parcursul pe care domnul l-a străbătut, de-a lungul Podului Mogoșoaiei, apoi Strada Franceză și Curtea Veche, după cum aud, primirea nu a fost pretutindeni zgomotoasă, în izbucniri de urale și aclamații. Aceasta mi-o pot explica numai prin apariția neașteptată și dispariția repede a echipajului. Timpul întîrziat, din considerație pentru mase în primul drum spre mitropolie, a căutat să-l recupereze din plin, la întoarcerea la palat⁴. Acolo unde stăteam, nu auzeam nici un „vivat“ nici un „se dreaska Kusa“, n-am văzut nici o agitare de pălării, absolut nici un semn de bucurie și veselie. Pare o apatie ceremonioasă, pe care mi-o pot explica numai prin apariția neașteptată și repede îndepărtare, care pe oameni îi surprinde. Înapoia trăsorii urmează poliția-jandarmeria (dorobanții !) călare, apoi o lungă coloană de țărani și orășeni călări, apoi urmează ulanii. După aceștia un lung șir de trăsuri împodobite. În privința uniformelor era puțin de văzut; în general predomină haina neagră, ici și colo împodobite cu eșarfe naționale. Toate merg claie peste grămadă. După trăsuri urmează gră-

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 47 (27 februarie) reportajul 2.

² *Ibidem*, nr. 48 (1 martie).

³ *Ibidem*, nr. 47 (27 februarie) reportajul 1.

⁴ *Ibidem*, reportajul 1.

mada nesfirșită a mulțimii. După ce masele s-au revărsat cap lângă cap cam o jumătate de oră, se văzu apărînd în depărtare o coloană cu drapele și semne ale breslelor. Erau diferite bresle care veneau în dezordine. Ici și colo o trăsură cu un drapel, apoi deodată un arnăut căiare în hainele sale strălucitoare de sărbătoare. Strălucitele echipaje ale marilor boieri lipseau aproape cu totul, și în afară de Costache Ghica nu am observat pe nimeni în uniformă. Președintele magistratilor mergea ca un civil modest într-o trăsură simplă. După ce coloanele mulțimii în neorînduială au durat aproape trei sferturi de oră, a apărut muzica, apoi infanteria pe care o încheia elevii școlii de chirurgie în uniforme militare. Lor le-a urmat iarăși o mulțime dezordonată, bărbați și femei, bătrîni și copii, claie peste grămadă. Și astfel au mai trecut încă vreo trei sferturi de oră în care timp Cuza era sosit de mult la mitropolie.

Această dezordine a apărut deoarece domnul, înaintea barierei de la Podul Mogoșoaiei unde era înălțat un cort pentru primirea lui, în loc să primească acolo diferite felicitări, a coborît numai din trăsura sa de călătorie, a urcat în trăsura de primire și a pornit imediat mai departe.

Ajuns la mitropolie, domnul merse în biserică, făcu o rugăciune și apoi în Camera deputaților. Domnul depuse jurămîntul, apoi mitropolitul ținu foarte încet un discurs, de neînțeles din această cauză, la care Cuza luă singur cuvîntul și vorbi foarte repede cam așa : «Domnii mei deputați, mă bucur și vă mulțumesc pentru încrederea arătată mie. Eu voi urma scopul frăției și unității Principatelor și voi merge bucuros și împotriva pericolelor pe care le voi găsi înainte, spre aceste năzuințe ; despre aceasta să aveți toată încrederea“.

După această cuvîntare scurtă, primită cu urale, a părăsit sala Adunării, fără ca să adreseze vreun cuvînt cuiva personal, urcă în trăsura sa și plecă încet la palatul domnesc sub strigătele însuflețite de «trăiască» ale poporului¹.

„În curtea palatului, și înaintea lui pe stradă, s-a adunat, după întoarcerea domnului acolo, o enormă mulțime de oameni care cereau furtunos pe Cuza. În sfîrșit apăru și expedie mulțimea cu scurte și puternice cuvinte de efect, pe care eu stînd prea departe nu le-am putut auzi ca să le pot reproduce autentic. Mulțimea însă le-a primit cu mulțumire și s-a împrăștiat imediat. În discuția cîtorva ce stăteau lângă mine se oglindeau cuvintele lui. «Iată — spune unul — un astfel de om are nevoie deasemeni de liniște ; a călătorit întreaga săptămînă, are mult lucru și capul îi este așa de plin încît îi vijîie». «Negreșit frate — răspunse celălalt — el este tot om !».

Cînd domnul merse la teatru și de acolo înapoi, mulțimea explodă într-un nou strigăt de «ura».

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 47 (27 februarie) reportajul 2.

Consulii Angliei, Prusiei și Belgiei au privit intrarea solemnă din hotelul consulului francez care se află pe Podul Mogoșoaiei. Natural, nu trebuiau să ia parte oficial¹.

Asupra iluminății și preparativelor făcute pentru seara de 8/20 februarie, autorul vorbește în corespondența de-a doua zi: „Iluminăția — relatează el — era de numit strălucitoare și ar fi fost corespunzătoare cu pregătirile făcute, dacă o furtună care s-a ridicat spre seară și acum se dezlănțuie într-un mod înspăimântător, nu ar fi stins foarte multe lămpi. Numeroase transparente executate cu mai multă sau mai puțină imaginație și gust, au fost dovezi elocvente pentru aceasta. În deosebi, s-au remarcat lipcănăriile, strada Lipscani, negustorii care se ocupă cu mărfurile din Lipsca. Negustorii de acolo s-au înțeles ca în comun să dea străzii lor o înfățișare deosebită. Între altele, trei mari transparente întinse de-a curmezișul străzii, înconjurate cu cununi de brad și flori încântătoare. Unul dintre aceste transparente arată, printre alte embleme, o firmă cu deviza «vox populi vox dei», altul înfățișează un port de mare cu un vapor care sosește și care poartă numele «Alexandru Ioan». (Privind toate pregătirile pentru serbare, nu era nimic care să nu fie demn de amintit). O coloană compactă de căruțe mergea la pas, cu dese întreruperi, pe o parte a Podului Mogoșoaiei în sus, și de cealaltă parte, alta în jos. Așa de multă ordine era ținută de numeroșii dorobanți postați în mijlocul străzii. Pe stradă era foarte greu de venit din cauza mulțimii care mergea încoace și încolo și în deosebi la colțuri unde mulțimea se îngrămădea în fața vreunui transparent. Strașnică a fost năvala la deschiderea teatrului. «Cuza și Unirea» erau strigătele cele mai dese și aclamațiile deosebite².

Relatările de mai sus dau multe informații asupra intrării domnului în București. Se vede grija și bucuria deosebită cu care mulțimea a pregătit această zi. Pregătirile au fost atât de fastuoase încât autorul exclamă la un moment dat: „Eu nu pot să arăt ce anume i-a determinat pe negustori să cheltuiască sume așa de importante pentru cununi de flori împletite din scumpe plante exotice, cât și pentru poarta de triumf“. Iese în relief participarea masivă a poporului — țărani și orășeni. Fără a face o apreciere numerică, această participare ne-o putem imagina dacă ținem cont de timpul care s-a scurs din momentul în care, după trecerea lui Cuza și a ulanilor, mulțimea năvăli pe șosea iar autorului i-a trebuit timp îndelungat să ajungă în piața teatrului. Acolo el notează timpul în care trece „mulțimea în dezordine“ anume o dată jumătate de oră, apoi de două ori câte trei sferturi de oră, deci două ore; adăugind la aceasta timpul făcut de autor din capătul șoselei Kiseleff pînă în piața teatrului, în care el nu notează, precum și coloanele diferitelor bresle sau de țărani călări, unități militare etc., se poate avea o imagine asupra caracterului de masă a primirii lui Al. Ioan Cuza în București. Iese de ase-

¹ „Temesvarer Zeitung“, VIII (1859), nr. 47 (27 februarie), reportajul 1.

² *Ibidem*, reportajul din 9 21 februarie.

menea în relief caracterul popular dat acestei solemnități, ca urmare a intervenției maselor, răsturnându-se caracterul militar pe care voiau să-l dea autoritățile. Este semnificativ pentru ulterioara desfășurare a domniei lui Alexandru Ioan Cuza, faptul că, mai ales ca urmare a intervenției energice a maselor populare, primul său drum pe străzile Capitalei a fost făcut însoțit de o masivă coloană de țărani și orășeni călări, pe care se va sprijini în anii ce vor urma, în lupta împotriva reacțiunii interne.

În corespondențele următoare, autorul caută să prezinte unele aspecte interesante din primele zile de după sosirea domnului în București. El informează că luni 9/21 februarie a avut loc în palatul guvernamental primirea autorităților. „De către ceilalți domnitori de mai înainte — relatează autorul — românii erau obișnuiți să fie primiți cu o amabilitate patriarhală, fără un ceremonial deosebit din partea capului statului. Aceasta însă nu a fost cazul aici. Domnitorul Cuza nu apărură în salonul oficial și numai dintre șefii de departamente prezenți, cine era considerat vrednic era condus printr-un rînd de săli de așteptare, în cabinet în fața sa.

Toți boierii — continuă corespondentul — parte s-au retras în casele lor, parte au plecat în călătorie; ei au simțit într-adevăr situația în care sînt și nimeni din aristocrație nu vrea să se expună unor așa de mari umilinte; ei nu puteau aștepta de la stările de jos nici o cît de mică atitudine prietenească și astfel se simt extrem de loviți”¹.

Această ultimă informație arată înfrîngerea mării boierimi conservatoare în lupta maselor pentru Unire; pentru a sta mai în siguranță mulți mari boieri pleacă în străinătate, ca Bibescu, Brîncoveanu și alții, după cum informează și corespondentul în diferite ocazii. Această parte a boierimii va continua lupta împotriva domniei lui Cuza pe plan extern, iar cei rămași în țară vor forma cu virfurile burgheziei conduse de Brătianu „monstruoasa coaliție”, care va pune la cale diferite comploturi împotriva domnitorului. Lupta reacțiunii interne s-a dus tot timpul pe diferite căi, folosind orice mijloace pentru a împiedica Unirea. În acest sens, este interesantă următoarea știre publicată la 26 februarie în ziarul „Temesvarer Zeitung” și reprodușă din „Kronstadter Zeitung”: „După o scrisoare particulară din București, care ne-a fost dată să o vedem și să o folosim, se explică posomorirea noului principe la intrarea în capitala Țării Românești. Se povestește că într-un oraș ostia² care trebuia să-i fie înmînată domnului ar fi fost otrăvită, într-un al doilea oraș din Țara Românească, circa 60 de oameni înarmați, travestiți în haine de cerșetori stăteau la pîndă și chiar în București, în rîndul trupelor, a fost descoperit un asasin”³. Chiar dacă cele de mai sus nu sînt confirmate și de alte izvoare, totuși aceste uneltiri criminale sînt caracteristice pentru forțele înfrînte ale conservatorilor, care nu puteau să se împace cu noua stare de lucruri.

¹ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 48 (1 martie).

² Probabil, piinea — piinea și sarea!

³ „Temesvarer Zeitung”, VIII (1859), nr. 51 (4 martie).

Din cele expuse, se poate concluda că relatările corespondenților din Iași și București ai ziarului „Temesvarer Zeitung“, martori oculari ai luptei pentru Unirea Principatelor, aduc informații prețioase asupra desfășurării evenimentelor din acel timp. Aceste relatări arată — fără voia și împotriva dorinței corespondenților — rolul hotărîtor pe care l-au avut masele în înfăptuirea Unirii. Concluziile și interpretările evenimentelor din acele zile istorice sînt fixate pe linia intereselor habsburgice pe care autorii corespondențelor o reprezentau. În general, aceste concluzii se caracterizează prin ură față de popor și tendința de a împiedica formarea de state naționale independente, susținînd teza reacționară că popoarele mici pot prospera numai în cadrul unui mare imperiu.